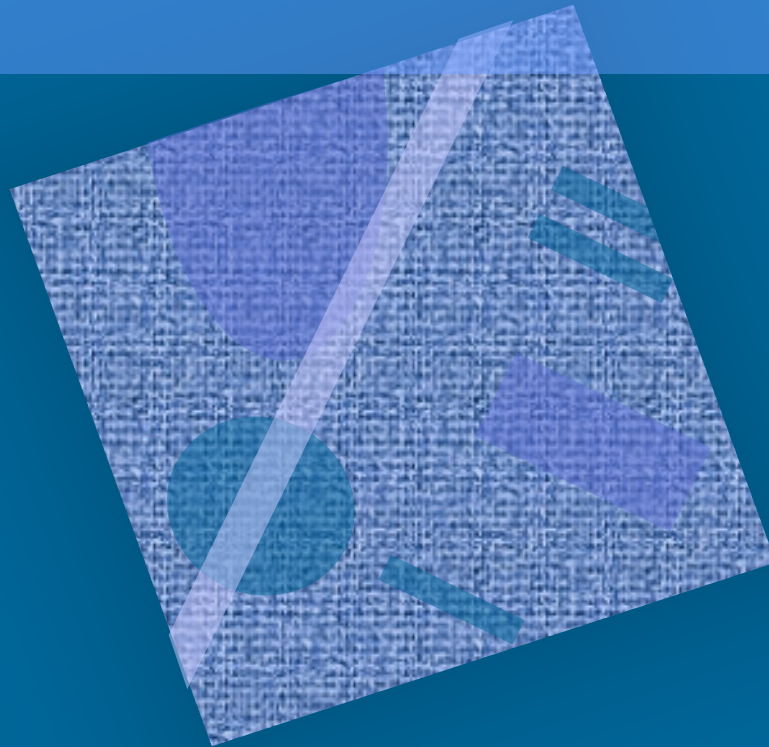

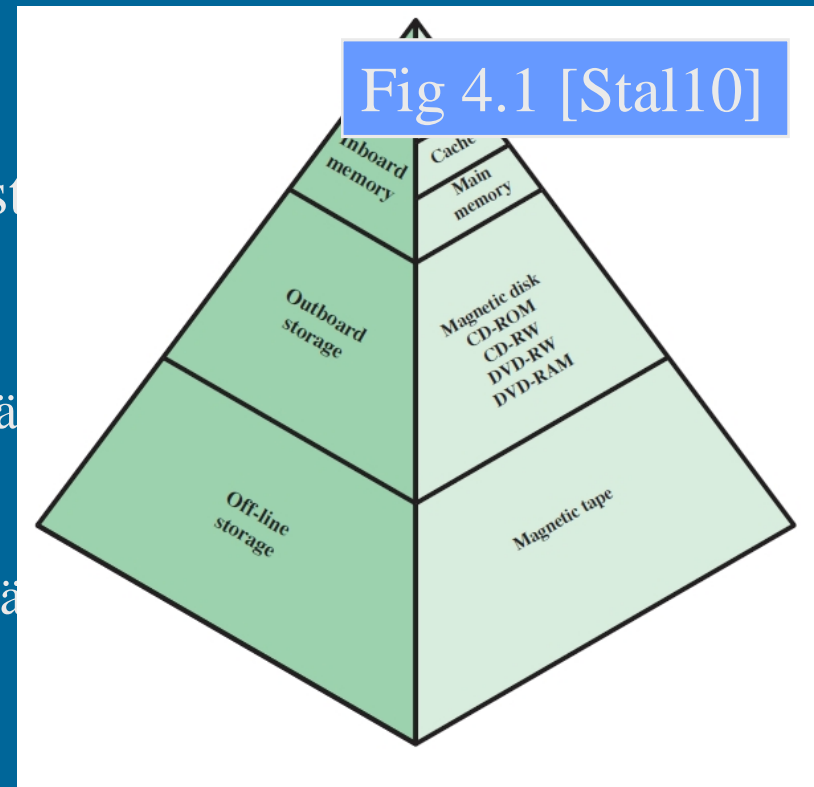
Luento 8 (verkkoluento 9)
Järjestelmän ulkoinen muisti
I/O

Muistihierarkia
Kiintolevyt
I/O:n toteutus

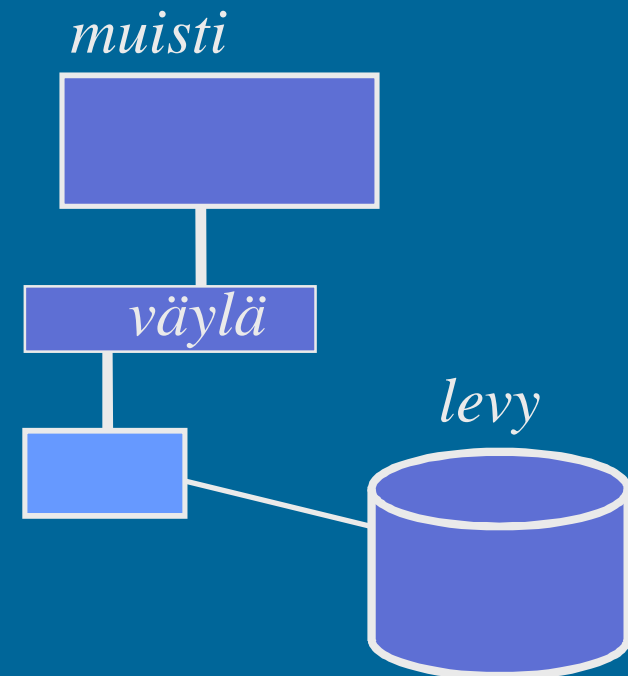
Muistihierarkia

- Ulkoinen muisti (levymuisti) on halvempaa toteuttaa per tavu
- Ulkoinen muisti on paljon hitaampaa kuin sisäinen muisti
- Aika/tila optimointi
 - suuret tietomäärät täytyy (kannattaa) kustannussyistä pitää ulkoisessa muistissa
 - pienet tietomäärät täytyy (kannattaa) tehokkuussyistä pitää sisäisessä muistissa
- Kaiken viitatun tiedot tulee suoritusaikana olla sisäisessä muistissa!

Virtuaalimuisti

- Osa muistihierarkiaa
- Vastaus ongelmaan
 - ”yhtä suuri” kuin levymuisti ja ”yhtä nopea” kuin keskusmuisti?
- Kaksitasoinen:
 - keskusmuistissa kulloinkin käytössä olevat alueet
 - levyllä kaikki tiedot
 - kopiointi tarvittaessa
 - sivunpuutoskeskeytys

Virtuaalimuistin toteutus

- Toteutustavat
 - kanta- ja rajarekisterit
 - sivutus, (segmentointi ja sivuttava segmentointi)
- Pääosa toteutuksesta KJ:n ohjelmistotasolla
- Laitteistotuki
 - MMU – muistinhallintayksikkö
 - Virtuaaliosoite -> fyysinen muistiosoite
 - Osoitteenmuutospuskurista (TLB) löytyy viimeksi tehdyt osoitteenmuutokset (vrt. välimuisti)
 - osoitetta ei tarvitse laskea usealla konekäskyllä, jos se löytyy TLB:stä

Lisää
tietoa?

Tieto-
koneen
rakenne

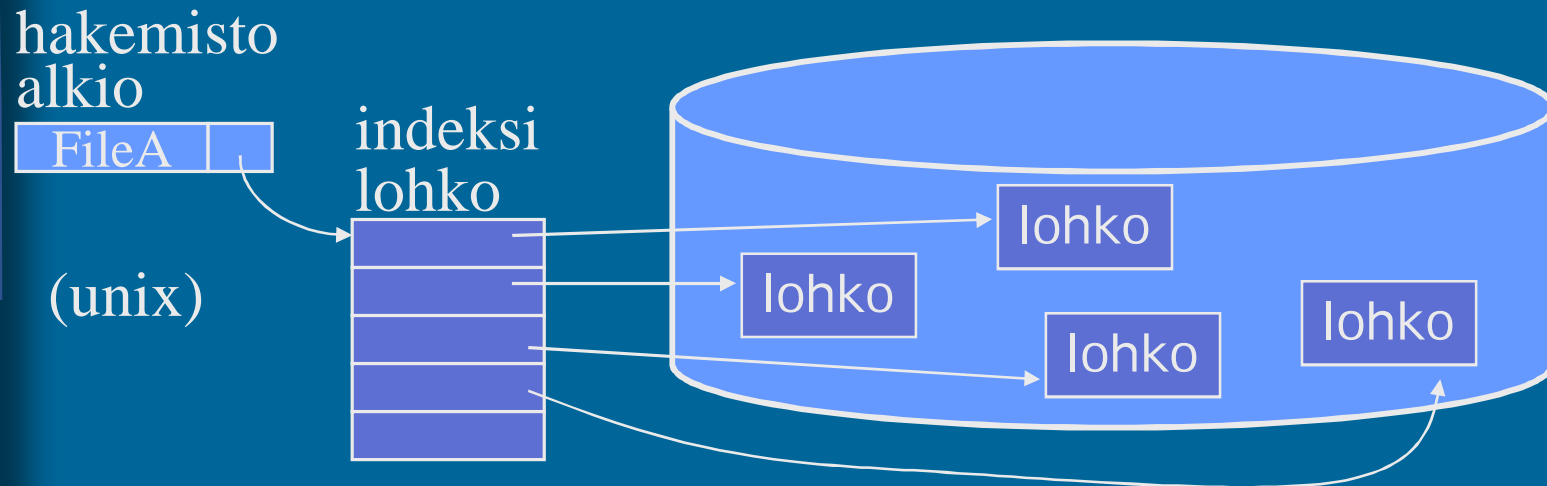
Käyttö-
järjes-
telmät

Tiedostojärjestelmä

- KJ:n osa, hallitsee kaikkia tiedostoja
- Valvoo oikeuksia tiedostoa avattaessa
- Muuntaa tiedostonimet fyysisiksi osoitteiksi
- Ylläpitää taulukoita, joista näkee mitä kohtaa mistäkin tiedostosta kukin prosessi on käsittelemässä
- Tiedostojärjestelmä lukee ja kirjoittaa tiedostoja suurina kerralla käsiteltävinä lohkoina (0.5-8 KB?)
 - käyttäjätason prosessit käsittelevät tiedostoja tavuittain eikä niiden tarvitse tietää tiedoston todellista fyysistä rakennetta (KJ:n laiteajuri huolehtii siitä)

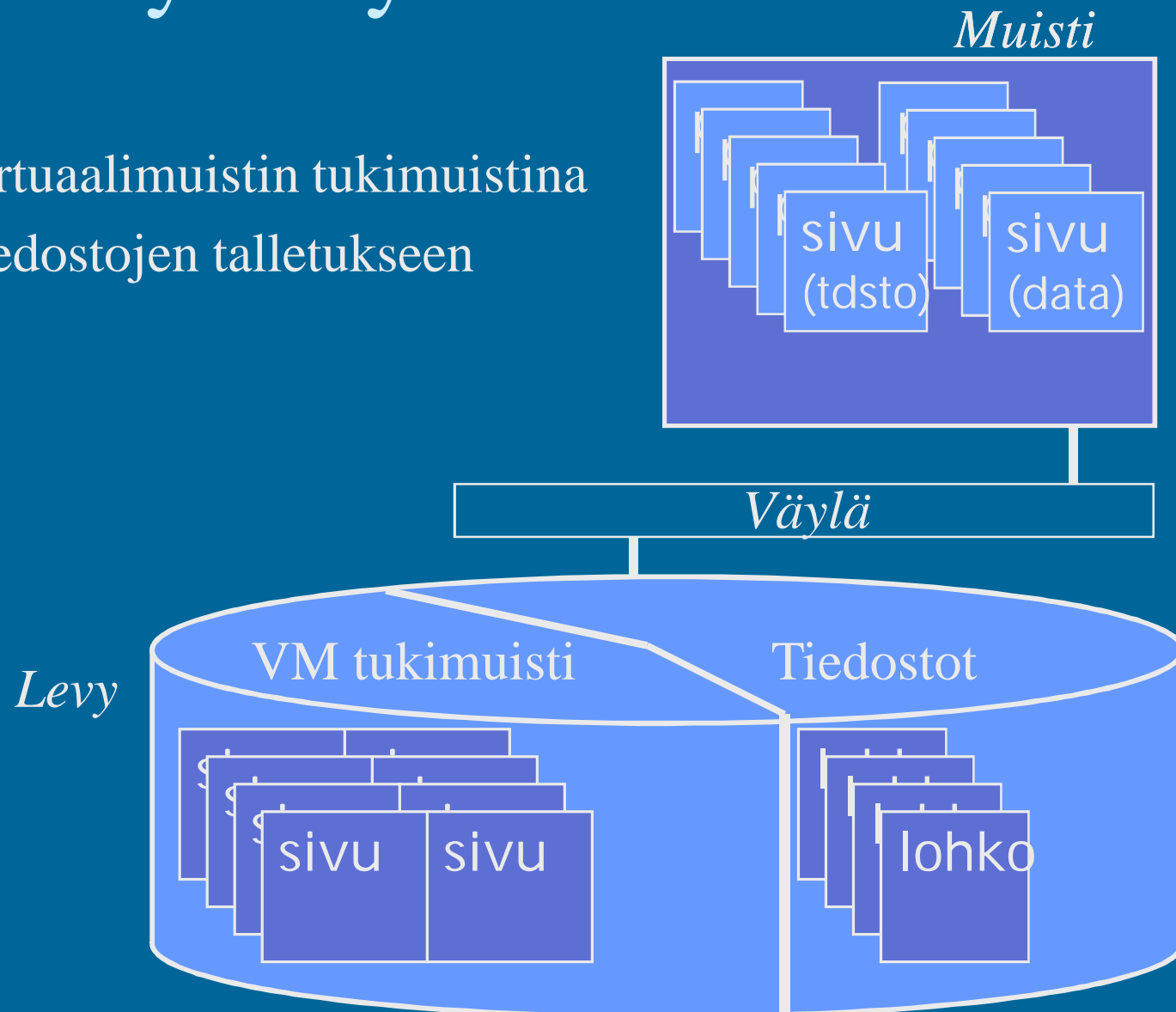
Tiedoston talletus levyille

- Tiedosto koostuu useista lohkoista
 - lohko = 1 tai usea levyn sektori
- Levyn hakemisto
 - tiedoston lohkot
 - luetaan lohkot annetussa järjestyksessä

Levyn käyttö

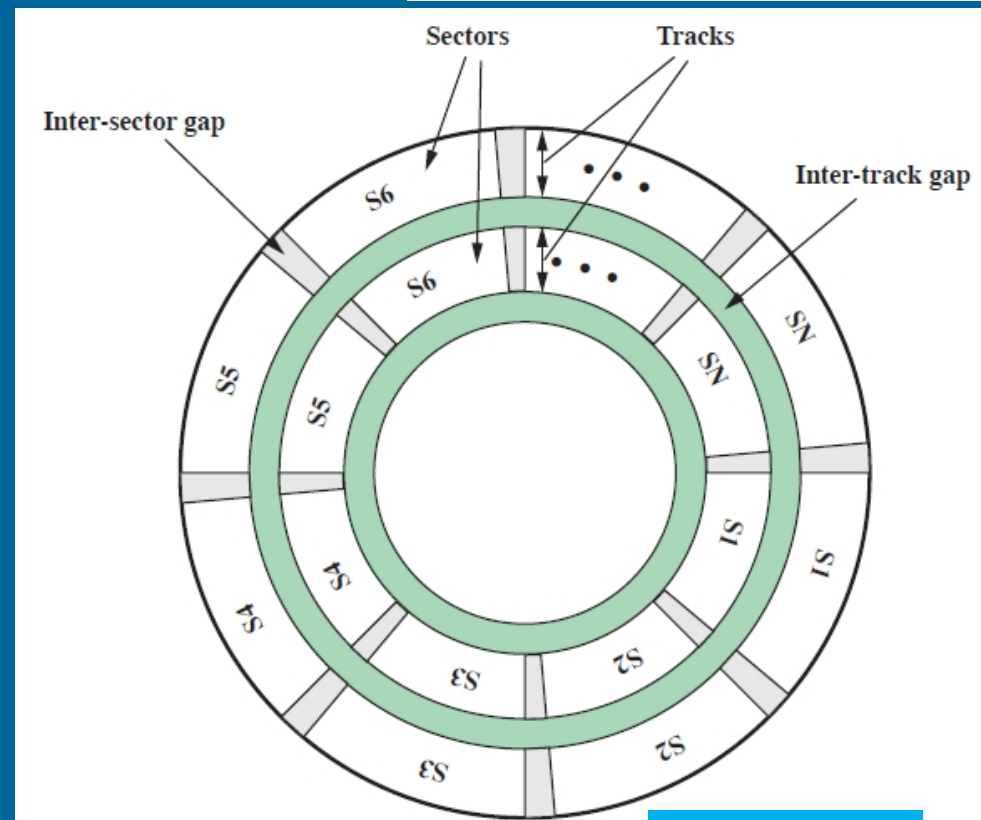
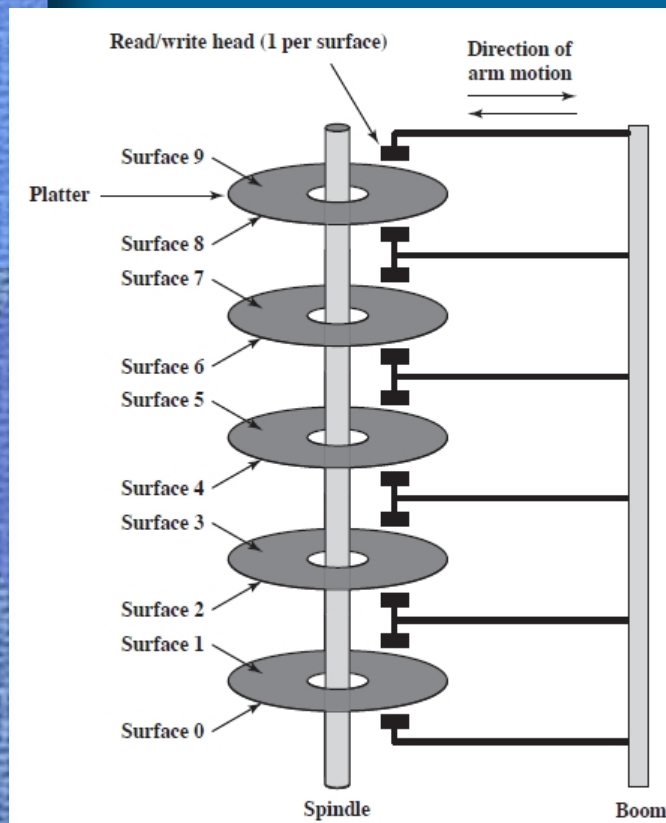
- Virtuaalimuistin tukimuistina
- Tiedostojen talletukseen

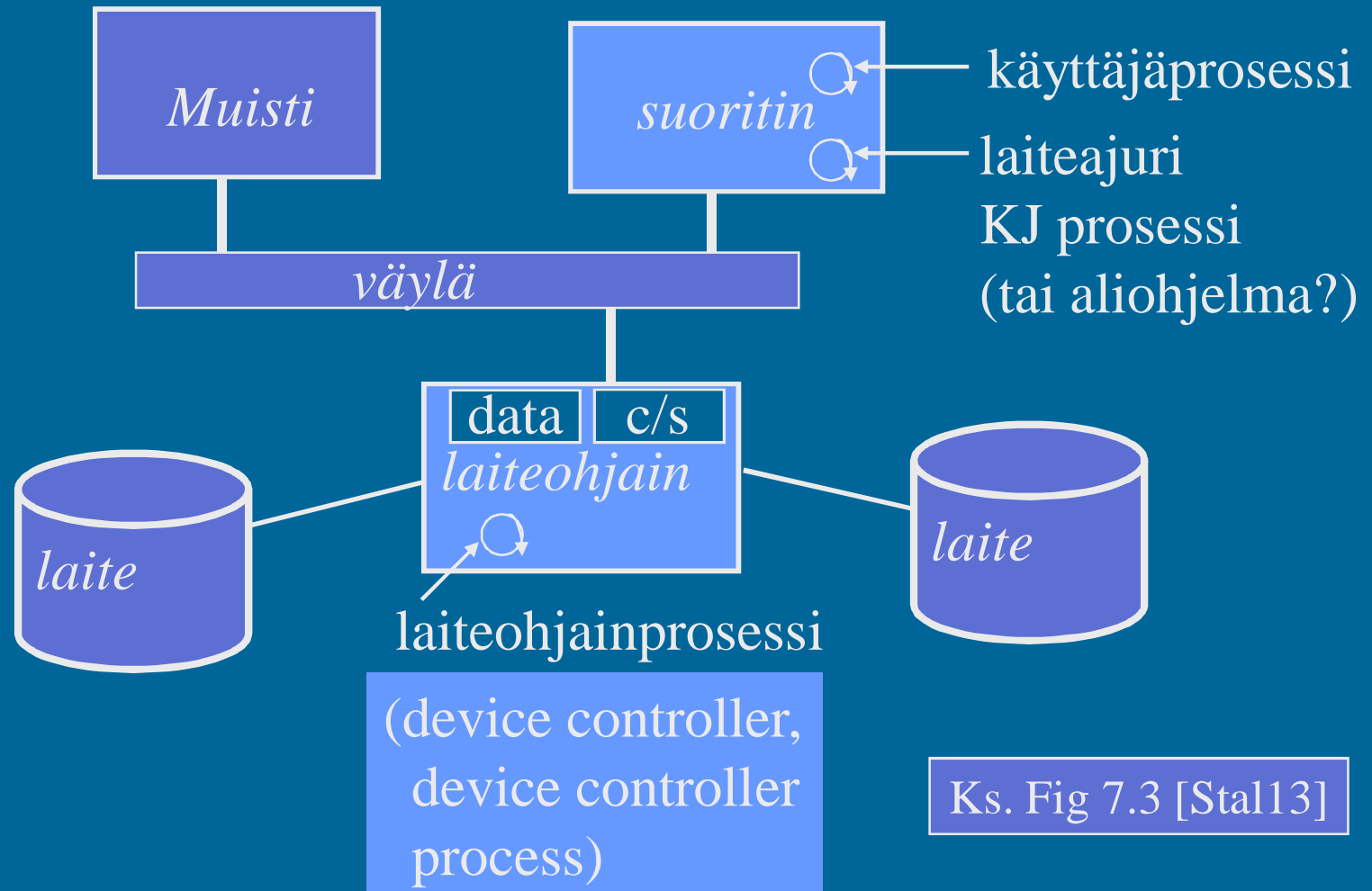
Levyjuurien saantiaika

- Tiedon (lohkon) osoite: levypinta + ura + sektori
 - laiteajuri etsii KJ-taulukoista loogisen osoitteen perusteella

Figs 6.5&6.2 [Stal13]

Laiteohjain (I/O Moduuli)

Laiteohjaimen rekistereihin viittaaminen omilla konekäskyillä

- Käskyssä annetaan laiteohjaimen identifikaatio ja laiterekisterin nro (oma I/O osoiteavaruus)
- Vaikea laajentaa käyttöä uusiin laitteisiin, joilla ”laiterekisterit” voivat olla hyvinkin erilaisia
- Suorittimen konekäskyjä ei voi muuttaa

x86: IN, OUT
INS, OUTS

Ttk-91:
IN, OUT

Muistiinkuvattu I/O

- Laiteajuri lukee/kirjoittaa laiteohjaimella olevia rekistereitä (data, status/kontrolli) tavallisilla muistin luku/kirjoitus käskyillä

- ei tarvita erillisiä I/O-konekäskyjä!

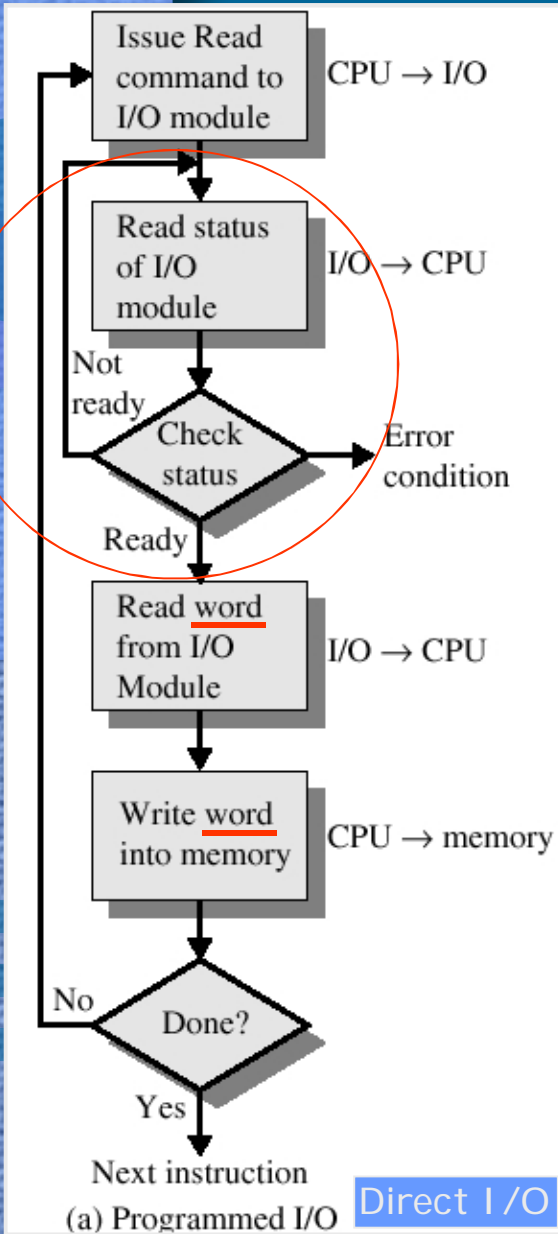
```
load R1,=DiskRd  
store R2, DiskCtr
```

- laiteohjaimella olevat ”laiterekisterit” ovat samanlaista viitattavaa muistia kuin ”normaali muisti”

- muistisoitteen ensimmäiset bitit (ei siis käskykoodi) valitsevat, mille laitteelle (vai tavallisen muistiin) viittaus kohdistuu

```
DiskCtr EQU 0x80000001
```

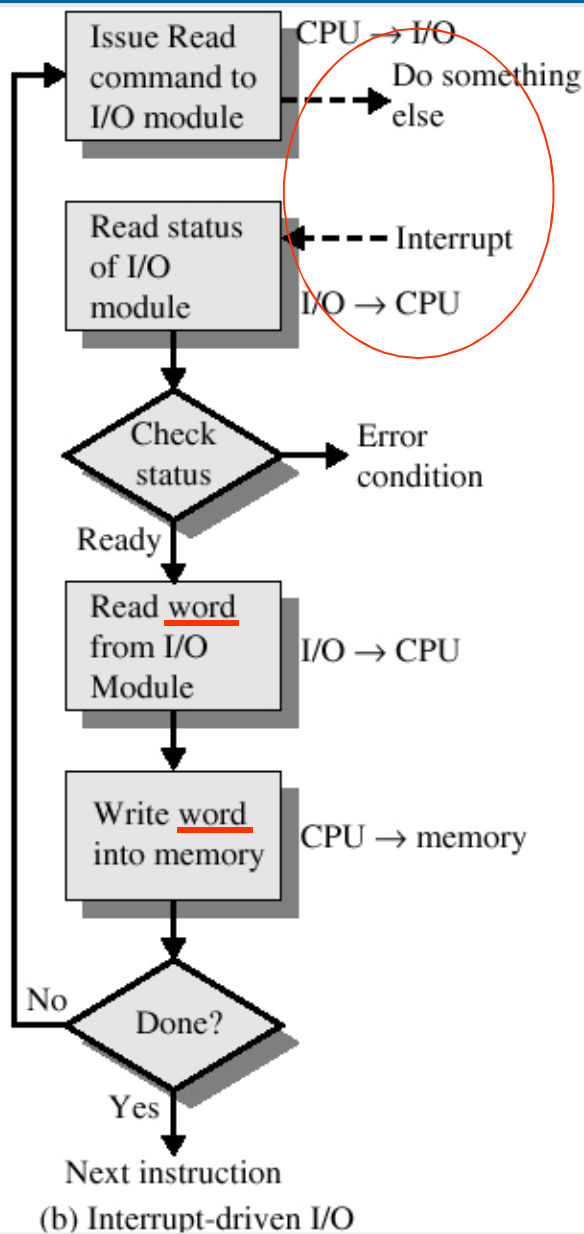
Suora I/O

Direct I/O

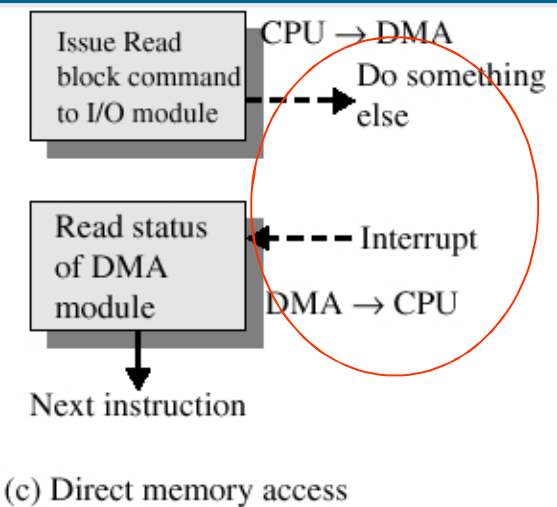
(a) Programmed I/O

Epäsuora I/O

(b) Interrupt-driven I/O

DMA I/O

Device driver (*laiteajuri*)

Input of a Block of data

Fig 7.4 [Stal13]

Esimerkki: kirjoittimen laiteajuri ttk-91 koneelle

- Laitteella voi tulostaa kokonaislukuja yksi kerrallaan

- Muistiinkuvattu I/O, suora I/O

- Laiteportti

- kontrollirekisteri muistipaikka 1048576 = 0x80000
- tilarekisteri muistipaikka 1048577 = 0x80001
- datarekisteri muistipaikka 1048578 = 0x80002

- Laiteajuri Print toimii etuoikeutetussa tilassa

- Kutsu:

```
PUSH SP, =0      ; space for return value
PUSH SP, X       ; parameter to print
SVC  SP, =Print  ; returns Success/Failure
POP  SP, R1
JNZER R1, TakeCareOfTrouble
```


Esim: laiteajurin toteutus

```
ptrCtr   DC 1048576 ; control register address
ptrStat  DC 1048577 ; status register address
ptrData  DC 1048578 ; Print
retVal   EQU -3
parData  EQU -2
```

Solution with no timeout

Oleta: SVC:n ja IRET:n toteutus samalla tavalla kuin CALL ja EXIT

See: driver.k91

```

Print   PUSHR SP           ;save regs
        LOAD  R1, parData(FP)
        STORE R1, @ptrData ; data to print
        -----
        LOAD  R1, =0
        STORE R1, @ptrStat ; init (clear) state register
        -----
        LOAD  R1, =1
        STORE R1, @ptrCtr ; give command to print
        -----
    
```

```

Wait   LOAD  R1, @PtrStat ; check state register
        JNZER R1, Done
        JUMP  Wait       ; wait until I/O done
        -----
    
```

```

Done   LOAD  R1, =0       ; return "Success"
        STORE R1, retVal(FP)
        POPR  SP         ; recover regs
        IRET SP, =1
    
```

-- Luennon loppu --

- Ferriittirengas (core) teknologia
 - 1952, Jay Forrester & Bob Everett, MIT (Whirlwind)
 - tieto säilyy ilman virtaa
 - ei häiriinny säteilystä (avaruus, sotilasteknologia)
 - 1955, valtaa markkinat Williams Tube' lta
 - Käytössä vielä 1970-luvulla, nyt vain nimi jäljellä

